

**Yaşar Kemal
anlatılarındaki
geçmiş**

**Görsel şiir
Truva Atı mı
yüzleşme mi?**

**Türk romanında
tarihselliğe
yaklaşım**

Ahmet Ada ● Hikmet Temel Akarsu ● Yusuf Alper ● Feridun Andaç
Sıtkı Yavuz Angınbaş ● Ersin Antep ● Bâki Asiltürk ● Kemal Ateş ● Şerefınur Atık
Nevzad Atılığ ● Seda Başer ● Ömer Faruk Berksan ● Hakan Bıçakçı ● Ömer Bozkurt
Didem Ardalı Büyükarman ● Levent Cantek ● Donk Woo Cho ● Hami Çağdaş
Hüseyin Çukur ● Ahmet Eken ● Gültekin Emre ● Oğuz Eren ● Hilmi Haşal
Yaşar İlsavaş ● Gülseli İnal ● Zehra İpşiroğlu ● Arife Kalender ● Erhan Karaesmen
Emre Karacaoğlu ● Mustafa Şerif Onaran ● Ali Öz ● Gökçe Özdem ● Yavuç Özdem
Banu Öztürk ● Emre Polat ● Aşlı Sağlam ● Hâle Seval ● Seval Şahin
Bâki Ayhan T. ● Güven Turan ● Erol Üyepazarcı ● Gündüz Vassaf ● Hayri K. Yetik

**ŞAİRLERİN
RESSAMLARI**

**BAHAR AYINI
100 YAŞINDA**

**LATİFE TEKİN'İN
'AŞK İŞARETLERİ'**

**FOTOĞRAFLARLA
TARLABAŞI**

Aydın Doğan Ödülü Türk Musikisi'ne: Nevzad Atılığ - Türk Musikisi Vakfı

Gurbetin ve hasretin şairi Refik Durbaş'ın şiiri

Osmanlı dönemi polisyelerini artık bulup okuyabileceğiz

Gündüz Vassaf'tan bir köprü bekçisinin günlüğü: Mostari

Bâki Asiltürk Şiirde 80 Kuşağı'nı anlatıyor

Resmi sanat kurumlarını neler bekliyor

Leyla Hanım'ın hatıralarında mekân

Aydınlar, aydın geçinenler, kadınlar

Edebiyat tarihimize önemli bir katkı Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkçede Polisiye yayın dizisi

Bu yıl başı hem edebiyat hem de kitap-yayın tarihimiz açısından önemli bir dizi yayımlanmaya başladı: 'Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkçede Polisiye' Akademisyenlerin Latin harflerine aktardıkları, önsöz ve notlarla zenginleştirdikleri bu eserler

Labirent Yayınları tarafından belirli bir program dahilinde okura ulaştırılacak. Bu küçük dosyamızda dizinin raflarda yer alan ilk iki kitabı hakkında yazıların yanı sıra, polisiye uzmanlarının ve Labirent Yayınevi'nin sahibinin düşüncelerine de yer verdik.

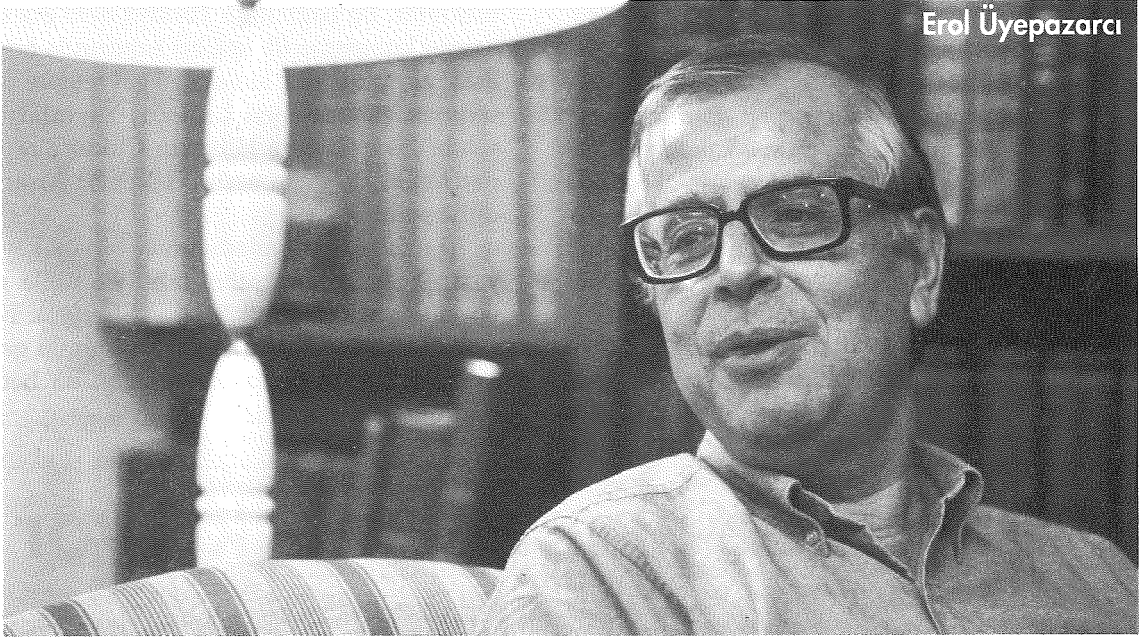
Erken dönem Türk-Osmanlı polisiye yazını tanıma fırsatı

Erol Üyepazarcı

Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olanların söylediklerinin aksine ülkemizde polisiye romanın çok eski bir tarihi vardır. İlk polisiye roman çevirisinden bu yana 132 yıl, ilk telif polisiye roman olan 'Esrâr-ı Cinayât'ın Tercüman-ı Hakikat gazetesinde yayınlanmasından bu yana 130 yıl geçmiştir. Bu süre içinde pek çok polisiye eser üretilmiştir.

Bu eserlerden özellikle Arap harfleriyle yazılanlar pek bilinmemekte ve bulunmamaktadır. Bu satırların yazarı Türk Polisiye Romanı üzerinde yaptığı bir araştırmada bu bilinme ve bulunmama sorunundan çok çekmiştir ve 1883-1928 arası yazılan telif polisiye eserleri bulmak için sahaf dostlarının büyük yar-

dımlarına karşılık yirmi yıl uğraşmak zorunda kalmıştır. Yine de çeşitli yazarların kaleme aldığı polisiye eserlerin bütünü kapsayan bir çalışmayı yapabildiğini söyleyemez. Çünkü 'Korkmayınız Mister Sherlock Holmes' isimli eserini 2006 yılında yayınladıktan sonra yeni polisiye eserler bulmuş ve bunları da yayınlamaya çaba göstermiştir. Örneğin Necip Fazıl Kısakürek'in yazdığı 'Meş'um Yakut' isimli polisiye romanı ancak üç yıl önce bulabilmiş ve polisiye roman meraklılarına sunma olanağı kazanmıştır. Bir polisiye roman çok-severi olarak bu konuda umutları artıran son günlerdeki gelişme ve çalışmaları ise sevindirici buluyorum. Üç gayretli araştırmacı akademisyen Seval Şahin, Didem Ardalı Büyükar-

Erol Üyepazarcı

man ve Banu Öztürk TUBİTAK'a sundukları ve onaylattıkları bir proje ile erken dönem Osmanlı-Türk polisiye eserlerini konu edinen bir çalışmayı sürdürmektedirler. Bu çalışmanın meyvalarını çok heyecanla beklerken üzerinde çalışılan eserlerden bugünkü Türk okuyucularınca hiç bilinmeyen bazı yapıtların Latin harfleriyle yayınlanıp okuyuculara sunulması olanağının çıkmasını da sevinçle karşıladık.

Bir polisiye dervışı olan **Labirent Yayın-ları**'nın sahibi genç dostum **Hüseyin Çukur**'un bu girişimi, hiç şüphesiz polisiye roman meraklılarına ülkemizdeki polisiye roman geçmişi hakkında yepyeni ve ilginç okuma olanakları sunacaktır.

Üç akademisyen kızımın – iki kız babası olarak onları çok sevdiğimden böyle söyleme hakkımı kendimde buluyorum- yayınlamayı öngördükleri liste erken dönem Türk polisesini tanımak için çok yararlı eserleri kapsamaktadır. İlk telif polisiye roman yazarımız **Ahmet Mithat Efendi**'nin polisiye romanları Türk Dil Kurumu'nun '**Ahmet Mithat Efendi'nin Bütün Eserleri**' dizisinde yayınlandığından listeye alınmamıştır. Bu satırların yazarının yeni harflere aktardığı ve son günlerde üçüncü baskısını yapan **Ebüsüreyya Sami**'nin '**Amanvermez Avni**' dizisi de doğal olarak listede yoktur. Bir polisiye çokseveri

olarak listede olmasını çok istediğim '**Cingöz Recai**' dizisi ve **Necip Fazıl**'ın romanı ise telif hakları nedeniyle listeye girememiştir. Özellikle '**Cingöz Recai**' ve diğer **Server Bedi** kahramanlarının telif hakkına sahip olanların Türk Polisiye Edebiyatı'nın bu en başat figürünü ona layık bir şekilde basmalarını diliyorum ama bu konuda geçmiş yayınları bildiğimden umutlu olduğumu söyleyemem.

Labirent Yayınları'nın listesinde **Ahmet Mithat Efendi** ile birlikte ilk telif polisiye roman yazarımız olan **Fazlı Necib**'in '**Canı mı Masum mu**' isimli romanı, **Servet-i Fünun**'ün ünlü yazarı **Mehmet Rauf**'un polisiye romanları; **M. Âkil Koyuncu**'nun '**Karanlık Konakta Ne Var?**' isimli çok ilginç romanı, **E. Âli** ve **Süleyman Sûdi**'nin '**Gece Kuşları**' ve **Alev Can** takma adıyla yazan kim olduğunu saptayamadığımız bir yazarımızın '**Bir Polis Hafiyesinin Harikûlade Maceraları**' isimli eserleri bulunmaktadır.

Roman formatında olan bu eserlerin yanı sıra novella veya kısa hikaye formatındaki yapıtlarda listede bulunmaktadır. Bunlar arasında **Moralı Vassaf Kadri** – **Süleyman Sûdi** ikilisinin on novelladan oluşan '**Milli Cinâyât Koleksiyonu**', **Behlül Dâna** takma adıyla yazan **İskender Fahri Sertelli**'nin '**Türk Polisi Yılmaz, Şeytan Hediye ve Elegeçmez Kadri**'

dizileri; **Hüseyin Nadir**'in 1920'li yıllarda ortalığı kasıp kavuran **'Fakabasmaz Zihni'** dizisi; **Cemil Cahit Cem** ve **Ragıp Çalapala**'nın yirmili yaşlarında yazdıkları naif **'Badik Hilmi'** ve **'Pire Necmi'** dizileri muhakkak ki polisiye roman meraklılarını cezbedecektir. Bu arada Türk Polisiye Edebiyatı'nda ilk nitelikli polisiye öykücülüğü başlatan **Kemalettin** isimli yazarımızın da yazdığı ve / veya adapte ettiği eserler de listemizde mevcuttur.

Bu zengin liste görüldüğü gibi erken dönem Türk-Osmanlı polisiye yazını tanımamıza olanak sağlayan bir çalışmayı bize müjdele-

mektedir. Bu bağlamda Türkiye'deki polisiye eserler konusuna ilk kez bu kapsamda bir çalışmayla katılan üç kızıma ve gayretli ve polisiye roman çokseveri **Labirent Yayınları**'nın sahibi genç dostum **Hüseyin Çukur**'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Hepsine başarılar diliyorum.

2006 yılında yayınladığım ve büyük keyifle yazıp hazırladığım sahaf tabiriyle tuğla gibi iki cilt **'Korkmayınız Mister Sherlock Holmes'** isimli kitabımın bütün bu olumlu gelişmelerde küçük bir payı varsa bu da benim mutluluğum olacaktır.

Bilinmez olanı bilinir kılıyor

Levent Cantek

Dizinin gücü, bilinmez olanı açığa çıkarmasından geliyor. Dil değişimi nedeniyle 1928 öncesi edebiyatı ve ona dair aurayı ancak sınırlı sayıda insan biliyor, okuyor veya araştırabiliyor. Hele ki polisiye gibi edebi itibarı kıt olan lanetlenmiş türdeki yayınlarla hiii kimse uğraşmıyor. Önemli bir entelektüelimiz değinecek de biri merak edip peşine

düşecek de kitap olacak hale gelecek de yayıncı bulacak da... Zor dostum zor! Bu bakımdan hem heyecan verici hem de dizi için hakikaten takdire şayan bir çaba gösteriliyor halihazırda. Kaybolmuş romanların, mühimsenmediği için hatırlanmayan yazarların açığa çıkması kadar güzel pek az şey var bu dünyada.

İletişim Yayınları editörü

Hafızamızı geri getirecek

Öğuz Eren

Labirent Yayınları'nın bu serisi sayesinde Osmanlı dönemi polisiyelerini okuduğumuzda, öyküleri, karakterleriyle bunları çok tanıdık bulacağız elbette; ama bir o kadar da yeni olacaklar bizim için. Çünkü her şeyden evvel bunlardan haberdar bile değildik. Haberdar olan mutlu azınlık ise bunları okumak için Arap harfleri ve fahiş fiyatlar gibi engellerle karşılaşlıyordu. Nasılsa popüler kültürümüzün tarihine de pek meraklı değildik; popüler yazına karşı klasik burun kıvrımamız sayesinde Fakabasmaz Zihni'lerimizi, Elegeçmez Kadri'lerimizi zamanla unuttuk. Onların yerine

bir dönem dudaklarıyla dövüşen, yumruklarıyla sevişen Mayk Hammer'leri okuduk, orijinaleri yetmedi, yüzlercesini kendimiz yazdık, okuduk. Polisiyenin en popüler olduğu '50'li, '60'lı yıllarımızda bile Osmanlı dönemi polisiyesi ilgi görmemişti. 2000'li yıllarda popüler türler tekrar sahne alınca yeni yazarlarımız türredi. Bazılarını "ilk yerli polisiye" diye sunacak kadar gaflete düştük. Hafızamızı geri getirecek bu diziyi sevinçle karşıladım, emeği geçen herkesi tebrik etmek lazım.

cinairoman.com sitesi sahibi

BASILACAK KİTAPLAR

Yazar	Kitap	Tarih
Fazlı Necip	Cani mi Masum mu?	1899
Süleyman Sûdi-Vassaf Kadri	Millî Cinâyat Koleksiyonu (10 kitap)	1914
Mehmet Rauf	-----	-----
Behlül Dâna (İskender Fahreddin Sertelli)	Bir Türk Polisinin Amerika'daki Sergüzeştleri "Yılmaz Nuri" (15 kitap) Şeytan Hediye'nin Londra'daki Sergüzeştleri (12 kitap) İstanbul'un Arsene Lupin'i Ele geçmez Kadri (12 kitap ama 2 kitap bulunamadı)	1928
Nahid Sami	Gece Kuşları	1914
Hüseyin Nadir	Fakabasmaz Zihni (57 kitap)	1922
Vedat Örfi Bengü	Kara Hüseyin'in Müheyyiç, Gizli Dosyaları	1924
Mustafa Remzi	Milli Cinayetler Koleksiyonu (2 kitap)	1925
Malkaralı Osman Nuri	Kandökmez Remzi (12 kitap)	1914
C. Cahit — M. Rakım	Pire Necmi (10 kitap ama 2'si yok)	1928
C. Cahit	Kanlı Vakalar Koleksiyonu "Badik Hilmi" (10 kitap ama 4'ü yok)	1928
Nermi	Yıldırım Cemal (6 kitap)	1928
Alev Can	Bir Polis Hafiyesinin Harikulâde Maceraları	
M. Kemaleddin	Meş'ûm Diş - Maça Beyi - Çalınmış Gerdanlık - Şişedeki Gözler - Feci İzdiraplar İçinde - Sahte Nişanlı - Vahşi Hayvanlar Peşinde	1924
Ebülbehzat	Beyoğlu Cinayâtı Serisi, Bir Polisin Hatıratı- İki Kapılı'da Bir Cinayet	1913
Malkaralı Osman Nuri	Katiller Salonu	1914
A.Sami	Tekgöz Simon	1917
Muallim Halil Hamit	Küçük Polis Hafiyesi	1918
M. Âkil Koyuncu	Karanlık Konakta Ne Var?	1928

Bir dizinin öyküsü

Seval Şahin - Didem Ardalı Büyükarman - Banu Öztürk

'Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkçede Polisiye' dizisini hazırlayan üç akademisyen gözettikleri temel özellikleri anlattı

Hazırladığımız **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkçede Polisiye'** dizisi, 'Türk Edebiyatı'nda Polisiye Romanın Tarihsel Gelişimi 1884-1928' başlıklı TÜBİTAK destekli araştırma projesinden yola çıkılarak oluşturuldu. Bu dizide Latin harflerinin kabul edildiği 1928 yılına kadar yayımlanmış telif polisiyeler yer alacak. Dizinin ilk kitabı **Fazlı Necib'in 'Cani mi, Masum mu?'** başlıklı eseri. Polisiye edebiyatın önemli eserlerinden biri olan bu roman, ilk defa Latin harfleriyle okur karşısına çıkıyor.

Eserin yayına hazırlanması Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Bölümü yüksek lisans öğrencilerinin 2010-2011 döneminde Kudret Emiroğlu gözetiminde, Osmanlıca dersi kapsamında yürüttükleri bir proje sonucunda gerçekleşti.

Eserin; 1.-30. ve 396.-428. sayfalarını **Servet Erdem**, 31.-60., 334.-364. ve 364.-395. sayfalarını **Ezgi Ulusoy Aranyosi**, 61.-91. ve 304.-334. sayfalarını **Seda Başer**, 92.-122. ve 273.-304. sayfalarını **Tuba Dik**, 123.-150. ve 334.-364. sayfalarını (Bu bölüm **Ezgi Ulusoy Aranyosi** tarafından da çevrildi) **Esra Derya Dilek**, 151-180 ve 243.-272. sayfalarını **Nuran Kekeç**, 181.-243. sayfalarını **Ebru Onay** Latin harflerine aktardı.

İlk baskısı 1899 yılında Selanik'te yapılan eserin Latin harflerine aktarımında, Milli

Kütüphane'de bulunan nüshası esas alındı. Fakat bu nüshada kitabın baskı tarihi bulunmamaktadır.

Eser yayına hazırlanırken ilk göz önünde bulundurulacak unsur imla birliğinin sağlanmasıdır. Bunun için izlenen yöntem şudur:

1) Günümüzde kullanılan 'icat', 'marifet' vb. gibi kelimeler bugünün imlasıyla yazılmıştır.

2) Arapça 'filhakika', 'maal-memnuniye' gibi zarflar bitişik olarak yazılmış, mümkün olduğu kadar uzatma ve inceltme işaretlerinden kaçınılmıştır.

3) Ayın ve hemze işaretleri kelimelerin anlamı değişmediği sürece, âdem, adem gibi, kullanılmamıştır.

4) Farsça terkiplerde orijinal imla, 'âşk-ı memnû' gibi, dikkate alınmıştır.

5) '-âne', '-zâde' gibi sonekler eğer kendilerinden önce gelen kelime bugün kullanılıyorsa kelimeye bitişik, 'masumâne' gibi, kullanılmıyorsa orijinal imlasıyla, 'müsterih-âne' gibi, yazılmıştır.

6) 'Bî-', '-nâ' gibi önekler kendilerinden sonra gelen kelime bugün kullanılıyorsa bitişik, 'biçare' gibi, kullanılmıyorsa orijinal imlasıyla, 'bî-gâne' gibi, yazılmıştır.

7) Çoğul kelimeler eğer bugün kullanılıyorsa uzatma kullanmadan, 'hissiyat', 'hatırat' gibi, kullanılmıyorsa orijinal imlasıyla, 'hevesât', 'muktesebât' gibi, yazılmıştır.

8) Özel isimlerde orijinal imla, 'Mehmed',

'Ahmed' gibi, kullanılmış, ancak uzatmalar-dan, Refik gibi, kaçınılmıştır.

9) Eser, bir edebî metin olduğu için sadeleştirme yapılmamış, günümüz okurunun anlayabilmesi için bugün kullanılmayan ifadelerin karşılığı [] içinde verilmiştir.

10) 'Bakara tournant', 'messagerie' gibi Fransızca ve 'efharisto' gibi Rumca kelimelerin karşılığı verilmiştir.

Bu dizinin hazırlanması konusunda bizi teşvik eden ve kütüphanesini açan Erol Üyepazarcı'ya müteşekkirimiz. Tarihin sayfalarında kaybolmuş bu eserleri okuyucuyla buluşturma hevesimizi paylaştan Labirent Yayınları olmasaydı, bu proje gerçekleşmezdi. Umarız siz okurlar da bu hevesimize ortak olur, polisiyenin muammalı sayfalarında bize eşlik edersiniz.

Dizinin ilk adımı: 'Cani mi Masum mu?'

Seda Başer

Adıyla dizinin niteliğini de özetleyen ilk kitap Fazlı Necib'in 'Cani mi Masum mu' başlıklı kitabını hazırlayanlardan Seda Başer kitabın özelliklerini ve polisiye serüvenindeki yerini anlatıyor

Anlattığı hikâyeler gibi başından sonuna bir gizem perdesi ardında olmasa da, polisiye edebiyatın doğuşunun ve yükselişinin ardında yer alan sebepler, kesin tanımlara sıkıştırılamayacak kadar uzun ve incelikli bir konu. Suç tarihinin cebinde taşıdığı pusulanın ibresi modernizmden kapitalizme, popüler kültürden, yabancılaşmaya pek çok istikameti gösteredursun, suçun edebiyatta kendine açtığı yerin önemli ölçüde kabul gördüğü kesin. Ortaya çıktığı günden bugüne aldığı yolda neredeyse hiç tökezlemeden ilerleyen bu edebiyat türünün Osmanlı'ya girişinde ise, türden bağımsız değerlendirilmesi gereken bir roman yazma merakı var.

Batılılaşma rüzgârının yanında getirdiği romanın, Osmanlı'ya uyarlanma aşamasında, Batı edebiyatı "Katil kim?" sorusunu soruyordu. Bir başka deyişle, Osmanlı yazarları roman yazmaya yeni başladığı sıralarda, Avrupa'da polisiye edebiyat, kırmızı halı üstünde çoktan boy göstermeye başlamış durumdaydı. Edgar

Allen Poe'nun 'Morgue Sokağı Cinayetleri' öyküsünü, 1841'de Osmanlı'nın romanla imtihanından yaklaşık otuz sene önce yazdığını belirtmek Osmanlı'nın polisiye ile hangi edebî dönemeçte karşılaştığını açıklamak için yeterli olacaktır. Tüm bu şartlar altında, roman ve polisiye Osmanlı'nın açtığı kapıdan içeri hemen hemen aynı yıllarda girdi.

İstanbul'u sarmaya başlayan polisiye merakıyla birlikte yerli polisiye eserlerin kaleme alınması da uzun sürmedi. **Ahmet Mithat Efendi**, 'Esrâr-ı Cinayât'ı yazarak diğer pek çok unvanıyla birlikte ilk yerli polisiye roman yazarı unvanını da almış oldu. İlk telif polisiye eserlerden olan bir başka roman, 'Cani mi, Masum mu?' ise sonrasında **Arsene Lupin** çevirileriyle de tanınacak olan ve **Ahmet Mithat Efendi** gibi gazeteci kimliği de taşıyan bir isimden geldi: **Fazlı Necib**.

Fazlı Necib'in 1899 yılında önce **Asır Gazetesi**'nde tefrika edilen ve aynı yıl bütün hâliyle yayımlanan 'Cani mi, Masum mu?'

romanı, kimi noktalarda dramatik unsurlarla kuşanmış olmakla birlikte polisiye romanda bulunması gerektiği kabul edilen özellikleri de baştan sona barındırır. Katillikle suçlanan babasının adını temize çıkarmaya çalışan ve gerçek katilin peşine düşen Doktor Refik Bey etrafında odaklanan roman, imkânsız görünen bir âşk hikâyesinin seyrini aktarmayı da ihmal etmez. Cinayet, aşk, miras ekseninde ilerleyen anlatı, olayların çözümünü tipik dedektif dikkatinden çok tesadüfler sayesinde okura ulaştırmasına rağmen, "Katil kim?" sorusunu başarıyla sordurur. Sorunun cevabı okuru çok bekletmeden ortaya çıkarken cevabın kanıtlanması aşaması da en az cevabın bulunması kadar gizemli bir kurguya dayanır. Öte yandan roman, polisiye edebiyatın önemli ölçüde üzerine kurulduğu bir yargının; iyilerin ve kötülerin iki ayrı kutbu oluşturduğu yargısının da kapısını aralar. Nitekim dünya iyilerin ve kötülerin savaşının sürdüğü bir yerden ibarettir. İyiler türlü haksızlıklara, iftiralara uğrayıp çile çekerken kötüler kötülükleri sayesinde elde ettikleri yaşamın sefasını sürerler. Oysa unutulmuş detay, görmesini bilene cennetin de cehennem de bu dünyada olduğudur ve adalet er geç tecelli eder. Dedektif olayı çözer, iyiler kazanır, kötüler

kaybeder. 'Cani mi, Masum mu?' romanının bu güzergâhı ele alma biçiminde ise kötülerin akıbetinin genel geçer polisiye kalıplarına uymadığını belirtmekte fayda var. Roman, yalnızca bu özelliğiyle bile özel bir ilgiyi hak ediyor. Kötülerin daha iyi bir yaşam arzusu-na kurban ettiği iyilerin, başlarına gelen kötülüğü göğüsleme biçimlerinde göze çarpan incelik, her zaman arzulanan ama hedefine hiç ulaşamayan bir dünyanın resmi gibi.

Birden fazla mekân ve şehirde geçen, ilerledikçe yeni karakterleri anlatıya dâhil eden ve sıralı bir anlatım yerine iç içe geçmiş hikâyelerden oluşan romanın yayımlandığı yıllarda ne kadar ilgi uyandırdığı sorusuna kesin bir cevap vermek zor. Ancak, bugünün okuru için gerek ilk polisiye romanlardan olması özelliğiyle gerekse yazıldığı döneme dair sunduğu ilginç ayrıntılar sebebiyle ilgi uyandıracığı muhakkak. Dedektif rolünü, dolaylı da olsa kurbanın üstlendiği, aşkın kirli-temiz hallerinin anlatıldığı, paranın felaketten kurtuluşa pek çok olayın temel anahtarı olduğu ve elbette ki inceden inceye Batılılaşma meselesinin de eleştirildiği 'Cani mi, Masum mu?' romanı için kitaplıkta boş bir yer bırakın, ama o çok bilinen polisiye romanların yanı sıra olmasın...

Millî Cinâyât Koleksiyonu

Didem Ardalı Büyükarman

Dizinin ikinci kitabı bir dizi: 'Millî Cinâyât Koleksiyonu'. Kitabı hazırlayan Didem Ardalı Büyükarman, diziyi ve yazarlarını tanıtıyor

Millî Cinâyât Koleksiyonu' 1914 senesinde Moralızade Vassâf Kadri ve Süleyman Sûdî tarafından ortaklaşa olarak ve bir roman serisi iddiasıyla yayımlanır. Her biri yaklaşık 48 sayfalık on kitaptan oluşan seri, resimli kapaklara sahiptir ve Süleyman Sûdî'nin o dönemde çalıştığı Cemiyet Kütüphanesi Yayınevi tarafından her

hafta perşembe günleri tefrika edilir.

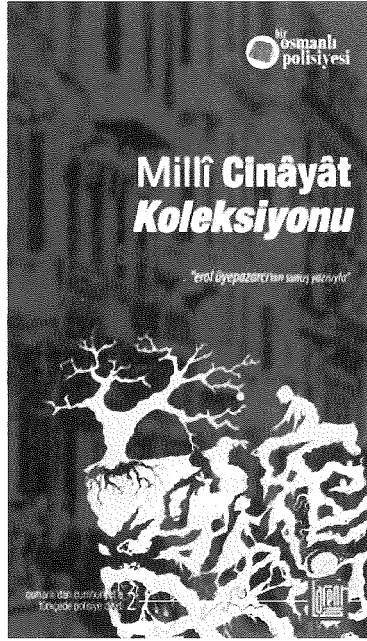
Yayınevi, serinin yirmi kitaptan oluşacağını söylese de 'Millî Cinâyât Koleksiyonu'nun ikinci kısmını oluşturan on kitap yayımlanmaz ve seri ilk on kitabıyla edebiyat tarihimizdeki yerini alır. Yayımlanış sırasıyla serinin ilk kısmında basılan kitapların isimleri şu şekildedir:

- 1) Kanlı Peri
- 2) Kara Cadı
- 3) Siyah Pençe
- 4) Ani Felaket
- 5) Görülmemiş Bir Aşk
- 6) Yeraltı Şehrinde Bir Cinayet
- 7) Çın Guguklu Saat
- 8) Kanlı Perinin Son Aşkı
- 9) Esrarengiz Bir Düğün
- 10) Dirilen Cenaze

Günümüze kadar Latin alfabesine aktarılmayan 'Millî Cinâyât Koleksiyonu'nun ilk kitabı olan 'Kanlı Peri'nin önsözünde okuyucuya ortaklaşa seslenen yazarlar, yazının sonuna Hicri 1327 (1911) kaydını düşerler. Diğer taraftan seri ancak Hicri 1330 (1914) tarihinde okuyucusu ile buluşabilir. İki tarih arasındaki üç yıllık fark yazarlarımızın romanı üç yıl sonra bastırabildiklerini gösterir. Diğer taraftan 'Millî Cinâyât Koleksiyonu' basım macerası gibi günümüz alfabetiyle buluşabilmek için de bu sefer 99 yıl beklemesi gerekti.

Süleyman Sûdî ve Vassaf Kadri, romanlarına verdikleri "Cinâyât" üst başlığı ve serinin içindeki katil-polis çatışmasıyla okuyucularına bir şekilde polisiye roman okuyacaklarını vaat ederler. Serinin ilk kitabı 'Kanlı Peri'nin başındaki mukaddimede, İstanbul'da son yirmi sene zarfında matbuat kayıtlarına geçmemiş esrarengiz birçok cinayet işlendiğini ve genellikle bu cinayetlerin nedeninin "kadın" olduğunu belirten yazarlarımıza göre hatta ilk bakışta para veya öfke nedeniyle işlenmiş gibi gözükken cinayetlerin nedeni de kadındır. Oysa 'Millî Cinâyât Koleksiyonu'nda anlatılacak olaylar şimdiye kadar görülmemiş ve işitilmemiş esrarengiz cinayetlerin ve harikulade olayların aynası olacaktır.

'Millî Cinâyât Koleksiyonu' yazarlarından Süleyman Sûdî hakkında en kapsamlı bilgiyi Emin Nedret İşli'nin, 'Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey' başlıklı makalesinde bulabiliyoruz. 1890 yılında Kırım-Bahçesaray'da doğan Süleyman Sûdî,

Kırım'da başlayan öğrenimini İstanbul'da tamamlar. Yayın hayatına Azerî Kasım ve Hüseyin isimli kardeşlerin kurdukları Cemiyet Kütüphanesi'nde tezgâhtar olarak başlamıştır. Yazarın ilk telif eseri 1911 senesinde yayımlanan ve Manzume-i Efkâr Matbaasında yayımlanan, 'İtalya Cenginin Akibeti' isimli eserdir. Seyfettin Özege kataloğu incelendiğinde yazarın Sûdî Süleymanof, Kırımlı Sûdî Süleymanof, Sûdî Himmet-zâde, İdus Nam-yelüs, S. Sûdî Himmet-zâde, S. Abdullah Himmet-zâde ve Himmet-zâde gibi isimlerle eserlerini yayımladığı görülür. Sûdî Kitaphanesi ile yayıncılık hayatına atılan Süleyman Sûdî;

yayıncılık, yazarlık, gazete çıkarma ve dergi sahipliği mesul müdürlüğü gibi faaliyetlerde bulunur. Ölüm tarihi kesin olarak tespit edilemese de 1933 senesinde vefat ettiği sanılmaktadır.

Doğum ve ölüm tarihlerine ulaşamadığımız Moralızade Vassaf Kadri, ömrünün bir kısmını Balkanlar'da geçirir. 2. Meşrutiyet'in ilanı ile 'Mukaddime-i İnkılâp', 'Sultan Murat', 'Yıldız Faciaları', 'Çakıcının İlk Kurşunu' oyunları ile 'Hırsız Feneri', 'Kadınlar Komitesi', 'Melekper', 'Şimal Rüzgârı', 'Safiye' adlı romanlarını yayımlar.

Kaynaklar:

*) Emin Nedret İşli, 'Kitabhane-i Sûdî Tarihçesi ve Süleyman Sûdî Bey', Müteferrika, Sayı: 4, (Kış 1994), s. 33-44.

*) Erol Üyepazarcı, 'Korkmayınız Mr. Sherlock Holmes!-Türkiye'de Polisiye Romanın 125 Yıllık Öyküsü (1881-1928)', İstanbul: Maceraperest Kitaplar, 2008.

*) Metin And, 'Moralızade Vassaf Kadri ve Tiyatro', Türk Dili, Cilt: 17, Sayı: 193, (1967), s. 29-33.

*) Seyfettin Özege Bağış Kitapları Kataloğu I-VI, Yayına Hazırlayanlar: Ali Bayram-M. Sadi Çöğenli vd., Erzurum: 1978-1989.